

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI ZBOR

Šubičeva ulica 4, 1000 Ljubljana
t: 01 478 94 00, f: 01 478 98 45, e: gp@dz-rs.si, www.dz-rs.si

SKUPINA POSLANK IN POSLANCEV
(prvopodpisani dr. Dragan Matić)

DRŽAVNI ZBOR REPUBLIKE SLOVENIJE

Prejeto:	17-07-2017
Šifra:	G10-0117-8/1
Povezava:	
EPA:	2100-VII EU:
Sign. zn.:	
Kratice:	

Ljubljana, 17. 7. 2017

Na podlagi 88. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13 in 75/16), 19. člena Zakona o poslancih (Uradni list RS, št. 112/05 - uradno prečiščeno besedilo, 20/06 - ZNOJF-1 in 109/08, 39/11 in 48/12) in 114. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 92/07 - uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) vlagamo

**ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O URESNIČEVANJU
JAVNEGA INTERESA ZA KULTURO**

ki vam ga pošiljamo v obravnavo in sprejem po skrajšanem postopku na podlagi 142. člena Poslovnika Državnega zbora Republike Slovenije.

Na sejah Državnega zbora in na sejah matičnega delovnega telesa bo v imenu predlagateljev sodeloval dr. Dragan Matić.

Priloga:

- predlog Zakona
- podpisi poslank in poslancev

ZAKON O SPREMEMBAH IN DOPOLNITVAH ZAKONA O URESNIČEVANJU JAVNEGA INTERESA ZA KULTURO

I. UVOD

1. OCENA STANJA IN RAZLOGI ZA SPREJEM PREDLOGA ZAKONA

Zakon o uresničevanju javnega interesa za kulturo je temeljni sistemski zakon na področju kulture. Sistemsko ureja pravno okolje, specifično za uresničevanje javnega interesa na področju kulture. Slednje zajema ožja področja izvajanja javne službe, kulturnih programov in kulturnih projektov, javne kulturne infrastrukture ter samozaposlenih v kulturi. Ne glede na dejstvo, da trenutno potekajo priprave strategije oz. izhodišč, ki naj bi pripravljavce usmerila v pripravo celovite reforme sistemske zakonodaje v kulturi, je zaradi dolgoletnega pomanjkanja nekaterih ključnih področnih ukrepov že v vmesnem času potrebno zakon dopolniti. Ta sprememba zakona prinaša enega ključnih ukrepov v javnem interesu na področju likovnih umetnosti in javnega prostora, gre za ukrep, ki je bil v taki ali drugačni obliki že večkrat v javni razpravi in že nekaj dolgih let čaka na uveljavitev v okviru ene ali druge reforme, ki pa, razumljivo, zaradi kompleksnosti zahtevajo svoj čas. Glede na to, da gre za celovito in vsebinsko zaključeno področje menimo, da je dozorel čas, da se ukrep uveljavi in, po potrebi, po določenem času praktičnih izkušenj v okviru celovite reforme analizira in dopolni.

Obvezujoč delež sredstev za umetniške stvaritve v investicijskih projektih, financiranih z javnimi sredstvi je znan in v svetu uveljavljen način podpore umestitve umetniških del v javne prostore in s tem podpore njihovim avtorjem, ki je svoj poseben pomen dobil z novim zavedanjem pomena oživljanja mestnih središč in s poudarjanjem kreativnih posegov v naš življenjski prostor.

Eden od pomembnejših razlogov za uveljavitev tovrstnega ukrepa je bila tradicionalno premajhna prisotnost zasebnih sponzorjev in mecenov na javnih mestih v nekaterih državah. Z bolj odgovorno vlogo države pri spodbujanju, promociji in pri krepitvi ustvarjanja ter povezovanja med arhitekturo in vizualno/likovno umetnostjo se manko zasebnih pobud lahko preseže. Zato so nekatere države vpeljale shemo, ki je zagotovila, da se ob postavitvi oziroma gradnji nove stavbe (ali večje obnove stare) zakonsko oddvoji določen odstotek celotnih sredstev investicije za umetniška dela oziroma umetniško opremo prostorov konkretne ali druge javne stavbe, posebej tistih, ki so dostopne splošni javnosti. Na ta način se zagotovi povezovanje arhitekture z drugimi zvrstmi umetnosti v korist širše javnosti in družbe. Kljub temu, da lahko o shemi deleža za umetnost govorimo od tridesetih let prejšnjega stoletja, ko shemo pričnejo uvajati Švedska, Norveška in Združene države Amerike, pa njen razmah sprožijo šele razmere po drugi svetovni vojni. V letih po vojni shemo uvedejo (ali pričnejo uvajati) Nemčija (1949), Italija (1949), Francija (1951), Finska (petdeseta leta), Nizozemska (1953) ter Kanada (1964). Med gospodarsko krizo po borznem zlomu leta 1929 so številne države pripravile socialne programe tudi za umetnike. Po svojih posrednih učinkih je bil najpomembnejši program WPA (Works Progress Administration), ki je v ZDA v letih 1933-1942 zaposlil na tisoče umetnikov in ustvaril vrsto kompleksov, ki so danes spomeniki, neločljivo povezani z identiteto sredin, v katerih se nahajajo, z nezanemarljivim trajnim gospodarskim, posebej turističnim učinkom.

Z osnovnim namenom spodbuditi in promovirati sodelovanje med likovno umetnostjo in arhitekturo so države vpeljale shemo, ki omogoča, da se ob gradnji nove stavbe ali druge infrastrukture zakonsko oddvoji določen delež celotnih sredstev investicije za umetniška dela v občo družbeno korist (Lydiate 1982).

Takšna shema prinaša številne koristi umetnikom in širši javnosti:

- 1) aktivni umetniki, ki sicer delujejo na dokaj skromnem trgu, pridobijo možnost dela prek javnih razpisov in natečajev, ki so sicer zelo omejeni in redki
- 2) bogatijo delovne izkušnje z vključevanjem v nove (bolj) velikopotezne ustvarjalne možnosti, zlasti pri zagotavljanju novih storitev v urbanizmu, arhitekturi, krajinski arhitekturi, gradbeništvu ter pri zunanjem in notranjem opremljanju prostorov
- 3) ustvarjalke in ustvarjalci imajo več možnosti za delo in preživetje

Koristi za širšo javnost se kažejo predvsem:

- 1) v bolj pozitivnem vrednotenju javnih površin
- 2) v kultiviranju prostora in v njegovi večji prepoznavnosti
- 3) v demistifikaciji umetnosti in v približevanju ustvarjalnosti ljudem
- 4) v ozaveščanju s spoznavanjem del sodobnih umetnikov
- 5) v novi kvaliteti bivalnega okolja
- 6) v možnosti odprtega javnega (tudi kritiškega) dialoga
- 7) v sprejemanju (presojanju) umetnikov - prepoznavanje vloge umetnosti
- 8) v krepitvi skupnosti in v ustvarjanju novih oblik sobivanja in sooblikovanja javnih prostorov - vzpostavljanje večje pripadnosti in identifikacije
- 9) v izboljšanju delovnega vzdušja javnih uslužbencev in s tem delovne učinkovitosti
- 10) v spodbujanju in promociji arhitekture, krajinske arhitekture, dediščine, in umetnosti nasploh.

Shema deleža za umetnost naj bi torej prinesla pozitivne učinke za vse vključene strani: umetnike, arhitekte, investitorje in širšo javnost.

Shema se močno razlikuje po posameznih državah, še posebej po njeni pravni izpeljavi. V nekaterih državah je shema zakonsko določena, torej zavezujoča. V ostalih (med njimi omenimo zlasti Veliko Britanijo in Nizozemsko, večina skandinavskih držav, ZDA) pa funkcionira na ravni priporočila izvajalcem javnih investicij. V teh državah deluje shema učinkovito kar potrjuje veliko število realiziranih del. Sodeč po literaturi in pričevanjih velja to pripisati predvsem drugačni politični kulturi in večji stopnji zavedanja pomena umetniških projektov pri razvoju in regeneraciji življenjskega okolja. Podrobneje je primerjalnopravna analiza predstavljena v nadaljnjih poglavjih.

Prvi predlog za realizacijo tovrstnega ukrepa je bil javno izpostavljen že v letu 2005. Raziskavo o vlaganju deleža v investicijske projekte, ki je strokovno podprla pripravo zakona, je za Ministrstvo za kulturo nato v letu 2009 opravil Zavod za kiparstvo.

Raziskava je bila objavljena v publikaciji »Shema deleža za umetnost«, Umetniška dela v investicijskih projektih v Sloveniji in državah EU (urednika zbornika Jiri Kočica in Andrej Srakar). Zavod je leta 2008 pripravil tudi vprašalnik, ki je bil poslan na 25 naslovov po Evropi. Vprašanja so ponudila odgovore na pravne in ekonomske vidike delovanja sheme, na zastopanost umetniških zvrsti v delovanju sheme, pojasnila načine sprejemanja s strani javnosti, povzela razmisleke o učinkovitosti sheme in ponudila predloge za izboljšave posameznih ureditev po svetu.

Na tej osnovi je Ministrstvo za kulturo že v letu 2011 pripravilo predlog zakona, ki pa ni bil posredovan v nadaljnjo obravnavo vse do sprememb v vladajoči koaliciji in vodstvu ministrstva, po katerih je predlog zakona v obravnavo vložila (tedaj) poslanka DZ RS ga. Majda Širca. Zaradi konca mandata zakon ni dočakal konca zakonodajnega postopka. Tudi pričujoči predlog vsebinsko temelji na vseh navedenih osnutkih.

Poudariti tudi velja, da predlog zakona, ki v našem primeru sicer ni pripravljen kot poseben zakon, pač pa je zaslužno umeščen med systemska področja systemskega zakona v kulturi, zajema številna priporočila, ki so jih posredovale institucije, ki so sodelovale v anketi (npr. princip čim bolj neodvisnega odločanja v izogib premalo strokovnih odločitev, vključevanje javnosti za zagotavljanje transparentnosti itd), pa tudi priporočila akterjev (umetnikov, kulturnih delavcev, arhitektov), ki so sodelovali pri razpravah ob prvem predlogu zakona 2011 in predhodni raziskavi Zavoda za kiparstvo. Za razliko od zakonskih rešitev v drugih državah je slovenski predlog zakona bistveno bolj enostaven in manj birokratski. Ne prinaša posebnega sklada ali agencije, ki bi skrbela za uresničevanje in nadzorovanje zakona in tudi ne zahteva in posledično ne predvideva večjega števila zaposlitev za njegovo realizacijo.

2. CILJI, NAČELA IN POGLAVITNE REŠITVE PREDLOGA ZAKONA

2.1 Cilji

Zagotovo najpomembnejši cilj zakona je vzpostavitev aktivnejšega trga slovenskih likovnih del (ki bodo v pretežnem delu najprimernejša umetniška dela za umestitev v javne prostore), posledično pa zagotovitev stabilnejših razmer za življenje in delo likovnih umetnikov na ozemlju RS. Gre za umetniško področje, ki je glede uresničevanja javnega interesa deležno dokaj skromne državne in še skromnejše občinske podpore (v primerjavi z nekaterimi drugimi umetniškimi področji; javne službe na tem področju se na izvaja oz. za aktivne umetnike zgolj v zelo omejeni obliki razstavnin, delovnih mest v javnih zavodih na teh področjih praviloma ni, trg za samozaposlene pa izjemno omejen). Ukrepi, ki jih predlagamo, so torej usmerjeni v takojšnjo izboljšavo položaja aktivnih ustvarjalcev, ki jim je namenjeno najmanj različnih javnofinančnih systemskih spodbud. Ukrepi neposredno prispevajo k izvajanju veljavne koalicijske pogodbe, predvsem poglavja 4.12. (1. ukrep – izboljšati razmere za delovanje NVO in samozaposlenih ustvarjalcev, 2. ukrep - s poudarkom na potencialih kreativnih in kulturnih industrij je potrebno nadgraditi kulturno dediščino in umetniško tradicijo, 5. ukrep - spodbujati razvoj inovativnih pristopov za boljši dostop do kulturnih vsebin, zlasti s koordiniranjem vladnega in nevladnega sektorja ter s spodbujanjem programskega sodelovanja med obema in 7. ukrep - izvajati ukrepe za zagotavljanje nujne infrastrukture za delovanje institucij, pomembnih za kulturo, in ohranjanje kulturne dediščine (v sodelovanju z drugimi resorji, zlasti MIZŠ in MG).

Med splošne in neposredno težje merljive cilje predlaganega zakona gotovo lahko uvrstimo vsestranski dvig bivalne kulture in ozaveščanja o kvaliteti prostora, ki ga bodo prebivalke in prebivalci (naselja, občine, države) pridobili s percepcijo in doživljanjem z likovnimi in drugimi deli oplemenitenih javnih prostorov. Ker bodo le-ti dvigovali

kakovost, pripovednost in razpoznavnost prostora, v katerega bodo umeščeni, bodo ljudje nanj (in na kraj, v katerem bo živel umetniško delo) tudi bolj ponosni, se z njim lažje identificirali in se v njem raje srečevali in družili. Vse to pa vpliva na pomemben aspekt socialne kohezije neke skupnosti. Tak prostor bo tudi bolj zanimiv in atraktiven, zato bo razen domačinov privabljal tudi obiskovalce/goste, kar bo generiralo dodatno komunikacijo, pretočnost, odprtost do drugačnosti, pozornost do okolice itd. To bo prineslo tudi povsem merljive učinke, kot so dodatni pretok, promet in poraba ter vzpostavljanje novih vsebin, ki jih prinaša tudi t.i. kulturni turizem. Večje reflektiranje našega okolja in večje vzpodbujanje občutka za lepo, dialoško, dobro in resnično (kar naj bi bila vloga umetnosti kot dodane vrednosti) bo ne nazadnje pripomoglo k oblikovanju bolj polnih in kreativnih osebnosti, ki se bodo lažje »realizirale« in bile posledično notranje bolj bogate, odprte in ustvarjalne. Z zakonom bodo stimulirane vse likovne (in sorodne) discipline, ki bodo vključene v projekte javnih investicij. Spodbujena pa bo tudi njihova medsebojna komunikacija, še posebej v odnosu do arhitekture, krajinske arhitekture in krajinarstva. Umetnost bo na ta način lažje dokazala, da je vredna zaupanja in finančne podpore, saj jo družbi v transformirani obliki večkratno in trajno vrača.

Umetniki, ki imajo nemalokrat težave s preživetjem, ki nimajo dovolj naročil in možnosti dela, bodo lažje ustvarjali, kar je še posebej pomembno na likovnem področju, kjer je izrazito visok delež samozaposlenih in nasploh tistih, ki živijo v slabših materialnih in socialnih pogojih od slovenskega povprečja. Javno okolje (mesta, vasi, trgi, parki...) bo lepše in njihovi uporabniki bodo bolj zadovoljni. Po nekaj letih bo ukrep zaslužen za zavidljiv opus umetniških del/stvaritev, ki bodo plemenitila javne prostore slovenskih naselij. Ukrep bo nedvomno spodbudil tudi zasebne investitorje, ki bodo verjetneje in v večji meri kot do sedaj podpirali opremo (novo)gradenj z likovnimi in drugimi umetniškimi deli.

2.2 Načela

Načela predlagane novele zakona ne odstopajo od načel temeljnega Zakona o uresničevanje javnega interesa za kulturo. Pri pripravi zakona smo sledili predvsem naslednjim načelom, ki jim sledi tudi predlog zakona:

- načelo enakopravnosti in enakomerne zastopanosti različnih umetniških zvrsti v izvajanju javnega interesa in v javnem prostoru
- načelo enakopravne vključenosti vseh deležnikov pri vsakokratni postavitvi v javnem prostoru
- načelo vključitve javnosti v odločanje o projektih v okviru ukrepa
- načelo preglednosti oz. transparentnosti postopka pri odločanju o projektih umetniškega deleža
- načelo gospodarnosti pri odločanju in ravnanju s sredstvi v okviru umetniškega deleža
- načelo izboljševanja pogojev za dostopnost oz. enakopravne dostopnosti do umetnosti v javnem prostoru.

2.3 Poglavitne rešitve

Ukrep uzakonja obveznost vsakokratnega investitorja (ki je državni organ, organ lokalne skupnosti ali druga javnopravna oseba) v obnovo ali gradnjo objektov v javni lasti, da manjši del investiranega zneska nameni likovnim umetniškim delom, namenjenim opremiti prostorov (ki so javno dostopni – v primeru, da bi šlo za investicijo v nedostopne infrastrukturne objekte, bi bilo zakonsko določeno vrednost mogoče

investirati v drugo stavbo v lasti ali upravljanju investitorja ali nasploh v javni prostor). Umetniški delež v investicijskih projektih je lahko porabljen za strošek samih arhitekturnih natečajev za investicijske projekte (pri reprezentativnih stavbah), za restavratorska dela (na dediščinskih objektih v primeru zaščitenih elementov) in za likovno opremo prostorov. Ukrep se uvaja postopoma, da se na ta način omogoči učinkovito načrtovanje projektov, ki so v pripravi. Tovrsten ukrep poznajo številne primerljive države: Francija, Španija, Italija, Norveška, v obliki priporočila pa tudi Nemčija, Nizozemska, Velika Britanija, ZDA, Finska.

Zakon določa namen, delovanje, organizacijo, financiranje in nadzor nad ukrepom umetniškega deleža v investicijskih projektih. Poglavitne rešitve, ki jih vnaša zakon, tako lahko povzamemo po navedenih štirih sklopih:

1. Namen ukrepa: ukrep deleža za umetnost je v javnem interesu. Ukrep je v zakonu podrobno opredeljen in zajema določbe, ki določajo namen in način delovanja ukrepa.
2. Delovanje: ukrep deleža za umetnost je opredeljen skladno s smernicami nacionalne kulturne politike. Opredeljena je njegova nevtralnost glede sloga in vrsti umetniške postavitve ter števila sodelujočih avtorjev.
3. Organizacija: opredeljena je praktična izvedba ukrepa, skozi posamezne naloge, tako na ravni investitorjev, kot tudi skozi naloge in delovanje žirij pri projektih.
4. Financiranje: opredeljeno je financiranje ukrepa, prek različnih virov, iz katerih bodo pridobljena sredstva za izvedbo ukrepa.

Že v času priprave študij, ki so služile za podlago različnim zakonskim osnutkom, pa tudi kasneje, ob pripravi zakonskih osnutkov se je izkazalo, da ukrep uživa podporo vseh vključenih in zainteresiranih javnosti.

3. PRIKAZ UREDITVE V DRUGIH PRAVNIH SISTEMIH IN PRILAGOJENOSTI PREDLAGANE UREDITVE PRAVU EVROPSKE UNIJE¹

3.1 Prilagojenost ureditve pravnemu redu Evropske unije

Predlog zakona ni predmet usklajevanja s pravnim redom Evropske unije, saj le-ta tega področja ne ureja. Iz primerjalnega pregleda je razvidno, da države to področje urejajo različno.

3.2 Prikaz ureditve v drugih pravnih sistemih

AVSTRIJA

V Avstriji, natančneje v Spodnji Avstriji, je vprašanje sheme odstotka deleža za umetnost urejeno v zakonu Kulturforderungsgesetz (NO LGBl. 5301-0) in v podzakonskem aktu Richtlinien für die Forderung nach dem NO

¹ Vir: Jiri Kočica, Staša Kokot, Aleksander Ostan, dr. Andrej Smrekar, mag. Andrej Srakar, Jure Logar, Ivanka Zakotnik; UMETNIŠKA DELA V INVESTICIJSKIH PROJEKTIH V SLOVENIJI IN DRŽAVAH EU; Ljubljana 2008

Kulturförderungsgesetz 1996.

Zakon opredeljuje osnovna načela in vprašanja, ki se morajo upoštevati v zvezi s podporo kulturi:

- neodvisnost in svoboda kulturnega delovanja in različnosti;
- možnost vključevanja vseh pri kulturnem procesu;
- odprtost do kritike usposobljene javnosti;
- odprtost za nove kulturne nazore, doma in v tujini;
- primerna podpora sedanjih umetnostnih stvaritev glede na delež v kulturnem procesu pod upoštevanjem mnogovrstnosti;
- sodelovanje z avstrijskimi in drugimi regijami;
- izdelava konceptualnih usmeritev za podporo kulturi;
- kulturna podpora kot posledica sodelovalnega postopka.

Zakon pozna dve glavni skupini podpore: podpora v materialni obliki in podpora v nematerialni-neopredmeteni obliki. V nematerialni obliki je to zlasti:

- spodbuda za delovanje, svetovanje, informiranje;
- podpora predlogom in pobudam za oblikovanje regulativnih kulturnih ukrepov;
- doseganje sinergijskih učinkov svetovanjem za skupno kulturno delovanje nosilcev projektov ali združevanje namenov, skupna raba obstoječe infrastrukture;
- ustvarjanje razvojnih načrtov za posamezna področja;
- naročanje znanstvenih študij s področja kulture;
- izvedba dogodkov (javne razprave, razstave in prireditve);
- informiranje javnosti.

Podpora na materialnem področju pa je zlasti:

- podpora mlajšim talentom s štipendijami;
- financiranje, posojila, subvencioniranje najemnin in dodatki;
- kulturne nagrade;
- spodbuda infrastrukturi, ateljejem za gostujoče umetnike;
- podpora objektom, ki so primerni ali pomembni za deželno zbiranje, oziroma omogočajo družbeni razvoj.

Deželna podpora služi k večanju oziroma spodbujanju zasebne pomoči in je zato subsidiarna pomena. Dežela prav tako ne financira določenega projekta v celoti, ampak postavlja na prvo mesto lastno delovanje in finančne pomoči tretjih oseb, če dežela ni prireditelj ali naročnik.

Za novo postavitve umetniškega dela v javnem prostoru v zvezi z gradnjo objektov v deželi, razpolaga dežela za posamezno koledarsko leto s pavšalnim zneskom:

1. novo postavitve umetnosti v javnem prostoru (npr. slikarska umetnost, literatura, glasba, interdisciplinarne umetniške forme) in
2. s tem povezane dejavnosti (npr. skrbstvene naloge).

Pri dogovoru o pavšalnih zneskih je treba izhajati iz:

1. predvidenih skupnih stroškov za gradbene namene dežele (npr. ceste, mostovi in visoke gradnje, izvzete so gradnje v okoljevarstvene namene in gradnje vodovoda za naselja), ki so naročene v tekočem koledarskem letu, in
2. predvidenega skupnega zneska od finančnih zneskov dežele za gradbene namene drugih pravnih nosilcev, ki so dogovorjeni v tekočem koledarskem letu, če so te gradnje pretežno podprte s strani dežele;
3. gradnje na leasing, glede na predvidene letne leasing stopnje brez finančnih stroškov.

Če se do 30. aprila tekočega leta ne doseže noben dogovor, znaša ta pavšalni znesek 1 odstotek iz prej navedenih stroškov gradenj, za postavitve novega umetniškega dela v javnem prostoru.

Zakon ureja materialne podlage za spodbudo. Prosilci so fizične ali pravne osebe, katerih delovanje ima pomen za kulturni proces. Deželna vlada mora pri zaključkih

projektov upoštevati smernice spodbud. Prav tako mora deželna vlada sprejeti in objaviti smernice (urejene v posebnem aktu in razložene v nadaljevanju). Te smernice morajo urediti naslednja vprašanja:

- vrste-načini podpore;
- način zagotovitve, da podpora služi pospeševanju kulturnega priznanja dežele;
- predloge in roke za podporo predlogov (obličnost, ocena vseh pričakovanih stroškov z natančnimi predlogi, finančni plan, v katerem mora biti jasno razvidna lastna udeležba in lastna sredstva), časovni načrt...);
- potek postopka;
- naloge-pogoji, ki so domneva za podporo:
 - odgovornost prosilca za podatke, nepreseganje ocenjenih stroškov;
 - objava prejemnika podpore, način, višina in namen podpore;
 - dokaz porabe materialnih sredstev, z detajlno predstavitevijo vseh odhodkov in prihodkov (lastno delovanje, delo sponzorjev, dohodki iz prodaje in izdatki), kjer se v dvomu lahko zahtevajo izvirne listine; o dežela ima skupaj z njenimi nadzornimi organi pravico nadzora in pregleda; o pravila za ocenjevanje in pravila za zmanjšanje sredstev ali dolžnost vračila presežka sredstev.

V zakonu je urejeno tudi vprašanje ocene projekta. Pred samo dodelitvijo podpore je treba preveriti, ali prosilec razpolaga z ustreznim strokovnim ali umetniškim znanjem. Deželna vlada lahko preverjanje izpelje tako, da zaprosi za oceno pri strokovnjaku, zaposlenem v okviru dežele, pri zunanjem strokovnjaku, cenilcu ali krovni zvezi s področja kulture. V primeru negativne ocene, ima prosilec pravico, da ga deželna vlada seznaní s korespondenco v zvezi z odločanjem o njegovi prošnji.

Glede na to, da je obravnavani zakon Spodnje Avstrije sistemski zakon, je v tem zakonu urejeno tudi vprašanje nagrad. Vsako leto dežela podeli naslednje nagrade: eno častno nagrado in dve priznanji, na naslednjih področjih:

- arhitektura, ki se izmenjuje z upodabljaljočo umetnostjo;
- slikarska umetnost;
- medijska umetnost, kjer se izmenjuje umetniška (avtorska) fotografija, avtorski filmi, video, umetnost v elektronskem prostoru in mejah strokovnih disciplin prevladujoče umetnosti);
- literatura;
- znanost;
- glasba;
- vzgoja;
- še ena nagrada, ki se jo podeli za področje, ki ga predlaga, v nadaljevanju opisan senat.

Častna nagrada se lahko podeli za skupno delo umetnikov ali znanstvenikov, ki ima nadregionalni pomen. Lahko se podeli tudi skupini oseb. Priznanje služi podpori umetnika ali znanstvenika, katerega dela so že prejela strokovno priznanje, brez da to delo predloži. Tudi priznanje se lahko podeli skupini oseb. Višino nagrade določi deželna vlada. Na vsakem prej navedenem področju dajo strokovni sveti predloge za podelitev kulturnih nagrad. Ta se sestoji iz 5 članov in je imenovana za 3 leta, na nekaterih področjih pa se žirije imenujejo na letni ravni. Strokovni sveti se ukvarjajo tudi s podeljevanjem štipendij. Kulturne nagrade pa ne morejo prejeti člani strokovnih svetov, v času opravljanja njihove funkcije in osebe, ki so zadržani za izvajanje tega zakona, v času trajanja te funkcije (dela).

V zakonu je urejeno tudi senat za kulturo. Tako je deželna vlada zavezana, da ustanovi senat za kulturo, ki zastopa vsa področja kulture. Senat ima 20 članov. 4 člani morajo zastopati različna področja znanosti. Za člane se izbere osebe, katerih delovanje v kulturnem smislu je pomembno in prepoznavno v deželi. Senat lahko za obravnavo posameznih tem oblikuje odbore. Deželna vlada mora glede na vodenje senata in strokovnih svetov sprejeti posebej:

- posebej konstituiranje kulturnega senata;

- izbor predsednikov, obeh namestnikov, zapisnikarjev (in namestnikov);
- poslovnik;
- potne stroške članov;
- pavšalno plačilo;
- strokovne svete - poslovnik svetov.

Senat je zavezan v času svojega mandata vsaj dvakrat oceniti situacijo na kulturnem področju v Avstriji. Prav tako je senat zavezan k oddaji letnih poročil.

Zakon ureja tudi podporo na občinski ravni. Tu ti subjekti lahko 1% stroškov od gradnje nameni za postavitve novega umetniškega dela v javnem prostoru, kot so npr. slikarska dela, literatura, glasba, interdisciplinarne oblike umetnosti in s tem povezane dejavnosti, pri čemer se lahko sredstva, ki niso bila uporabljena, uporabijo za druge namene, če gre za predstavitev občine doma ali v tujini.

ITALIJA

je ustanovila Nacionalni sklad za vzdrževanje likovnih umetnin »Cassa nazionale assistenza belle arti« že 25. maja 1936. S tem skladom pomaga vzdrževati umetniške stvaritve in tudi sofinancira izvedbe novih.

14. oktobra 1949 je bil sprejet zakon, ki zavezuje investitorje na nivoju države, regije, pokrajine, občine in druge organe, ki gradijo nove ali obnavljajo javne objekte, da vsaj 2% sredstev predvidenih za realizacijo posameznega objekta namenijo za umetniška dela. V ta dva odstotka niso vključena dela namenjena splošni dekoraciji. V primeru, da v arhitekturno zasnovo niso vključena umetniške stvaritve s področja slikarstva in kiparstva, se ta dva odstotka porabita za naknadni nakup slikarskih in kiparskih del, namenjenih krasitvi interiera. Izbira avtorjev za načrtovanje in izvedbo umetniških stvaritev poteka z javnim natečajem. Žirijo sestavljajo predstavniki investitorjev, oblikovalcev/arhitektov objekta, dva predstavnika umetniške organizacije in organa spomeniškega varstva ter dva priznana umetnika.

Izvajanje zakona sledijo pristojni za to področje, ki v primeru, da obveza ni izpolnjena, zahtevajo, da investitor vplača ta 2% Nacionalnemu skladu za podporo likovnih umetnin. To pomeni, da sta v vsakem primeru investitorjeva 2 % namenjena umetniškim stvaritvam - ali za vzdrževanje kulturne dediščine ali za izvedbo novih stvaritev.

NEMČIJA

Kljub temu, da je v Nemčiji obstajal neformalni dogovor že v času weimarske republike v dvajsetih letih 20. stoletja, pa o dejanskem delovanju v sklopu sheme lahko govorimo šele po drugi svetovni vojni, ko je nemški parlament potrdil pismo s priporočili o izvajanju projekta (t.i. Kunst am Bau). Shema torej ni zakonsko obvezujoča, kljub temu pa obstaja posebno telo, ki skrbi za delovanje sheme na državni ravni (v sklopu ministrstva za promet, gradnjo in urbani razvoj). Poleg izvajanje sheme na državni ravni imajo svoje sheme tudi mesta, občasno shemi sledijo tudi zasebni investitorji.

Od devetdesetih let je višina deleža odvisna od višine sredstev za investicijo. Če je investicija višja od 100.000.000,00 €, se od te vsote za umetniško stvaritev nameni najmanj 0,5 odstotka; v primeru da so investicije med 20.000.000,00 € in 100.000.000,00 €, je umetniškim delom namenjen natančno 1 odstotek; pri projektih, vrednih manj kot 20.000.000,00 € pa se umetniškim stvaritvam oddeli 1,5 odstotka. Ureditev sheme na državni in lokalni ravni se razlikuje; v nekaterih zveznih deželah se namesto deleža za umetniška dela v zgradbi, ki je predmet investicije, enaka vsota izdvoji in nameni umetniškim projektom nasploh.

Obstajata dva načina izbora avtorjev projekta: odprti natečaji, kjer žirijo sestavljajo arhitekt zgradbe, umetniki, umetnostni zgodovinarji, urbanisti, predstavniki investitorja ter uporabnikov zgradbe; ter druga, kjer se natečaja udeležijo le vabljeni avtorji. V redkih primerih (umetniška dela v Reichstagu) so avtorja določili neposredno, brez natečaja. Kljub temu, da se sodelovanju umetnikov in arhitektov pri projektih namenja veliko pozornosti, bi bilo po mnenju gospe Ute Chibidziura, ki je odgovarjala v imenu

Zveznega ministrstva za promet, gradnjo in urbani razvoj, potrebno za uspešno sodelovanje storiti še več.

Letno v sklopu sheme Ministrstvo podpre okrog 30 novih postavitvev, med katerimi jih je med 15 in 20 odstotki delo tujih avtorjev. Kljub temu, da se načeloma podpira vse zvrsti umetnosti, pa prevladujejo klasične kiparske postavitve. Med sodobnimi pristopi prevladujejo projekti video del in instalacij.

Odzivi javnosti so zelo različni, največ odzivov v zadnjih letih je požela instalacija Hansa Haackeja Der Bevölkerung, ki jo je pripravil za Reichstag v letu 2000, in kjer je kljub odločnemu nasprotovanju konzervativnih poslancev v prostore Reichstaga postavil večjo konstrukcijo, kjer se je iz natrosene nemške zemlje bočil velik, osvetljen napis Der Bevölkerung (slov. prebivalstvo). Celotna razprava, ki je potekala v nemškem parlamentu je zabeležena na spletni strani projekta¹. Tudi sicer se predstavnike javnosti vključuje v odločanje o projektih. Prvi program Kunst am Bau na državni ravni kmalu porodil številne implementacije na deželni in mestni ravni. Ponekod (denimo: Bremen, Berlin) danes obstajata kar dve shemi za podporo javnim postavitvam - poleg Kunst am Bau še splošnejša shema za podporo javni umetnosti nasploh. Pri uvajanju sheme ga. Chibidziura svetuje ohranjanje deleža od stroškov investicije in ne splošnega podpiranja javne umetnosti iz proračuna, zaradi krčenja stroškov za umetnost. Na nemški ravni pa se ji zdi pomembno prepričati vse investitorje, načrtovalce in uporabnike v potrebnost dodeljevanja deleža stroškov investicije za umetniška dela.

VELIKA BRITANIJA

Tudi v Veliki Britaniji, ki sicer daje velik pomen javnim umetniškim postavitvam kot sredstvom oživljanja urbanih središč, je shema vzpostavljena le kot priporočilo. Maggie Bolt, ki je odgovarjala v imenu osrednje organizacije, ki skrbi za delovanje sheme na državni ravni, t.j. organizacije Public Art South West, pravi, da vidijo v shemi le enega od številnih mehanizmov za podporo javni umetnosti. Njihov nasvet posameznikom je, da pred sprejemom te ali podobnih shem najprej temeljito razmislijo o politiki in strategiji podpiranja javne umetnosti (z jasnimi odgovori na vprašanja 'Zakaj? Kaj? Kako?').

Shema deleža za umetnost je prisotna od osemdesetih let 20. stoletja, in deluje na osnovi obsežnih priporočil, ki se nekoliko razlikujejo po delih države (Anglija, Škotska, Wales, Severna Irska). Shema se izvaja predvsem na ravni lokalnih in mestnih oblasti. Konkretna višina deleža ni določena, giblje se lahko med 1 in 5 odstotki proračuna investicije, običajno pa je v višini enega odstotka sredstev. Večinoma velja (tako Boltova), da ko lokalna skupnost sprejme shemo, slednja velja za vse gradbene projekte, tako javne kot zasebne - gradnjo stanovanj, trgovskih centrov, bolnišnic, šol, cest idr.

V komisijah, ki odločajo o projektih, sodelujejo arhitekti, umetniki, predstavniki lokalnih oblasti, svetovalci za javno umetnost (angl. public art consultant) in urbanisti. K odločanju se navadno pritegne tudi javnost, ki pa ni vedno zastopana v komisijah. Glede na veliko razpršenost je težko govoriti o točnem številu projektov, vendar Boltova trdi, da lahko govorimo o veliki množini (v tisočih). Vsi natečajni upoštevajo načelo enakih možnosti, tako da ni posebnih poudarkov pri nacionalnosti ali družbeni pripadnosti avtorjev. Med umetniškimi zvrstmi je še vedno veliko kiparskih postavitvev, projekti pa imajo pogosto močno funkcionalno noto, in služijo kot mestno pohištvo (klopi, ograje) ali dekorativni predmeti.

Področje javne umetnosti pokriva več vladnih in zasebnih organizacij, poleg osrednje organizacije Public Art South West lahko omenimo še Government Art Collection, Ixia ter Platform for Art and Public Art. Nasploh je prav v Veliki Britaniji zaslediti veliko zanimanje za javno umetnost, sodeč po številu organizacij/agencij in izvedenih projektov. Kot pravi Boltova, so tudi odzivi javnosti in medijev pogosti, največkrat v vlogi tehtanja razlogov za in proti posameznim postavitvam, in z veliko mero občutljivosti za koristnost porabljenih sredstev. Med odmevnimi projekti velja omeniti

projekt Big Art; projekte na postajah londonskih podzemnih železnic, kjer že vrsto let potekajo odmevnečasne postavitve sodobnih umetnosti, ki so k sodelovanju pritegnile številne znane britanske in tuje umetnike; ter posebno shemo PROJECT, ki umetnike vključuje v proces arhitekturnega načrtovanja ureditev urbanega okolja.

NORVEŠKA

Norveška je bila ena prvih držav, ki je uvedla shemo deleža za umetnost. Že v letu 1937 so norveški umetniki dosegli, da se je izdvojila vsota dveh odstotkov za dekoracijo stavb. Shemo so norveške oblasti uporabljale tudi med in po vojni. Leta 1976 so v ta namen ustanovili posebno telo, Nacionalno fundacijo za umetnost v javnih zgradbah (Utsmykkingsfondet offentlige bygg), ki se je pred kratkim preimenovala v Fundacijo za umetnost v javnem prostoru (KORO - Kunst i Offentlige Rom). Sredstva so namenjena predvsem podpori umetniških projektom v zgradbah, podpora projektom v odprtem prostoru se uvaja šele zadnjih nekaj let.

Shema je zakonsko obvezujoča in velja za vse projekte, ki jih izvaja norveška direkcija za javne konstrukcije in posestva (Statsbygg). Pri projektih, kijih izvajajo drugi vladni organi in agencije, je odločitev o uporabi sheme prepuščena investitorjem. Shema uvaja lestvico petih stopenj (0; 0,5; 0,75; 1; 1,5 odstotka), kjer je višina stopnje odvisna od tipa in velikosti investicije: zgradbam manjše narave (skladišča, garaže) je namenjena nična stopnja deleža, najvišja stopnja pa je namenjena zgradbam velikega socialnega, kulturnega ali nacionalnega pomena (npr. konstitutivne vladne zgradbe, mednarodne rezidence, nacionalne kulturne ustanove). Shema se uporablja izključno pri investicijah na državni ravni, čeprav je shema na podoben način vpeljana tudi v nekaterih mestih, med katerimi po besedah direktorice KORO, izstopa mesto Trondheim. Letno KORO izvede okrog 70 projektov, še 70 projektov lokalnih skupnosti in umetniških skupin pa podpre prek donacij. Pri izbiri avtorjev projektov skušajo vključevati predstavnike manjšin, vendar je odločilnega pomena kakovost predlaganega projekta. Med avtorji je večje število tujih umetnikov, saj verjamejo, da prek enakopravnega tekmovanja med domačimi in tujimi umetniki spodbujajo kakovost in razvoj domače umetnosti. Med zvrstmi močno podpirajo sodobnejše pristope in poleg kiparstva v klasičnem smislu vključujejo video umetnost, film, performans in zvočne instalacije. Eden njihovih ciljev je delo z umetnostjo, ki ima eksperimentalen in avantgarden značaj.

O projektih odločajo komisije, v katerih pa nikoli ni predstavnikov politike. Načelo, ki se ga skušajo držati je arms-length distance, saj verjamejo, da bi sodelovanju oseb s politične ravni škodilo avtonomiji in kritični dimenziji umetniškega mišljenja. Komisije vodijo strokovnjaki, ki jih izbere KORO, sestavljene pa so iz enega ali dveh umetniških svetovalcev, arhitekta, enega ali dveh uporabnikov zgradbe in enega predstavnika Statsbygg. Komisija pripravi tudi načrt izvedbe, končno odločitev o projektu pa mora potrditi direktor KORO. Odzivi javnosti so praviloma dobri (kljub temu Kraftova, direktorica KORO navaja tudi občasne odzive tipa 'Is this art? I am offended!'). Kraftova navaja, da o uspehu in odmevnosti sheme govori tudi dejstvo, da si večina vladnih organov in institucij želi sodelovati v shemi. Med odmevnimi projekti Kraftova navaja umetniško ureditev nacionalne operne hiše, ki je požela velik odmev v domači in tuji strokovni in širši javnosti.

Kraftova je zelo zadovoljna z delovanjem sheme, ki je spodbudila veliko zanimanje za javne postavitve in likovno umetnost nasploh v norveški družbi. Med projekti omenja umetniška in arhitekturna dela ob magistralah, ter kiparski projekt Artscape Nordland, kjer je vsaka norveška provinca dobila eno kiparsko delo znanega domačega ali tujega (med drugimi A. Gormley, T. Cragg, A. Kapoor, D. Graham) umetnika. Kraftova sicer nima posebnih priporočil, njen edini nasvet je dosledno upoštevanje načela arms-length distance.

FINSKA

Finska je svojo shemo deleža za umetnost uvedla v petdesetih letih 20. stoletja. V ta namen je leta 1956 ustanovila Odbor za državno umetniško zbirko, ki deluje v sklopu ministrstva za šolstvo. Financiranje Odbora so po neuspešnih začetkih sheme deleža za umetnost prenesli na državno loterijo, in s tem zagotovili njegov letni proračun v višini 700.000,00 €. Tako sočasno delujeta dva načina financiranja javne umetnosti - neposredna podpora Odbora, ki deluje na državni ravni, ter sredstva v okviru sheme deleža za umetnost, ki so v uporabi na lokalni in mestni ravni. Študija iz leta 2000 je ugotovila, da ima med 40 večjimi finskimi mestnimi občinami shemo deleža za umetnost vpeljana 32 občin, ki so sledile pismu Finskega združenja mest iz leta 1981, ki je pozvalo svoje člane, da vključijo shemo kot del podpore umetniškim projektom in lepši podobi mestnega okolja.

Delež, ki se na lokalni ravni namenja za umetniška dela, navadno znaša 1 odstotek celotne investicije. Projekti, kjer je shema v uporabi, vključujejo javne zgradbe ter ureditev trgov, parkov in mestnih središč. Postopki odločanja o projektih se prav tako razlikujejo po občinah, pogosto vključujejo sodelovanje med umetniškimi organizacijami (muzeji) in tehničnimi agencijami. O projektih odločajo arhitekti, umetniki, in uporabniki zgradbe. Zlasti pri projektih Odbora namenjajo veliko pozornosti sodelovanju med arhitektom in umetnikom. Število izvedenih projektov v shemi je težko oceniti, zaradi velike razpršenosti po občinah. Odbor za državno umetniško zbirko letno pridobi okrog 200 novih umetniških del. Večinoma so podprti projekti domačih umetnikov, v primeru lokalnih oblasti umetnikov iz lokalnega okolja. Na državni ravni pa se pazi na enakomerno zastopanost po starosti, spolu, etnični ter regionalni pripadnosti. Poleg kiparskih postavitev je pozornost namenjena tudi sodobnejšim delom, ki vključujejo medijsko umetnost, zvočne instalacije, performanse in podobno. Odzivi javnosti so različni, nekatera eksperimentalno usmerjena dela so občasno deležna nasprotovanj. Zlasti na lokalni ravni prihaja tudi do nasprotovanj porabljanju (zapravljanju) sredstev za umetniška dela.

4. OCENA FINANČNIH POSLEDIC PREDLOGA ZAKONA ZA DRŽAVNI PRORAČUN IN DRUGA JAVNA FINANČNA SREDSTVA

4. 1. Ocena finančnih posledic za državni proračun in druga javnofinančna sredstva

Finančne posledice za državni proračun in druga javnofinančna sredstva se raztezajo na vse posredne in neposredne proračunske porabnike, ki nastopajo v vlogi investitorja v javne in javno-zasebne infrastrukturne objekte. V vseh navedenih primerih se vrednost investicije glede na predlagane določbe zakona poveča za 1 do 1,25 %, sredstva pa se v celoti namenijo za realizacijo projekta in honorar umetnikom.

Po podatkih za 2014 bi letna vrednost ukrepa znašala cca. 18.3 mio EUR, glede na skupno vrednost javnih gradbenih naročil, ki je v letu 2014 znašala 1.63 mrd EUR (vir: časnik Finance). Z upoštevanjem določenih nihanj, ki jih lahko pričakujemo na gradbenem trgu tudi v bodoče, bi verjetno lahko ocenili realno vrednost takšnega ukrepa na okrog 15 mio EUR na letni ravni.

Ob vzpostavitvi variabilnega odstotka (lestvice deleža na višino investicije) in ob upoštevanju določenih izjem (npr. investicije v gradnje vodovodov za naselja itd.), je težko natančno oceniti za koliko bi se zvišala skupna vrednost investicij, najverjetnejša ocena bi bila od 5 MIO EUR do 10 MIO EUR.

Potrebni sredstev ni treba posebej zagotavljati v državnem proračunu (slednje velja tudi za proračuna naslednjih dveh let) in proračunih lokalnih skupnosti, saj bodo zagotovljena znotraj izvedenih posameznih javnih razpisov kot del celotne investicije. Slednje je omogočeno še posebej zaradi postopnosti polne uvedbe ukrepa (glej prehodne in končne določbe predloga zakona). Postopnost polne uvedbe ukrepa s prehodnim obdobjem, ki je določeno za štiri leta, omogoča, da se ukrep, katerega

potrebnost in primernost izhaja iz preostalih točk tega gradiva, lahko izvede v sorazmerni obliki oz. brez nesorazmernih posegov v avtonomijo in poslovanje posameznih javnih investitorjev. Ti bodo investicije, katerih načrtovanje je že v teku, pričele pa se bodo po začetku uporabe zakona, lahko vključili v izvajanje ukrepa z manjšimi notranjimi prerazporeditvami sredstev, pri investicijah, ki pa se bodo načrtovale v kasnejših letih pa bodo lahko stroške izvedbe ukrepa upoštevali že v zgodnejših fazah priprave projektne dokumentacije.

4.2 Navedba, da so sredstva za izvajanje zakona v državnem proračunu zagotovljena, če predlog zakona predvideva porabo proračunskih sredstev v obdobju, za katero je bil državni proračun že sprejet

Zakon se uveljavlja postopno, zaradi česar bodo finančne posledice lahko zajete z notranjimi prerazporeditvami sredstev, načrtovanih za projekte, katerih izvedba se pripravlja.

5. PRESOJA POSLEDIC, KI JIH BO IMEL SPREJEM ZAKONA

5.1 Presoja administrativnih posledic

a) v postopkih oziroma poslovanju javne uprave ali pravosodnih organov:

V poslovanju javne uprave zakon izven obstoječih procesov ne bo imel posledic.

b) pri obveznostih strank do javne uprave ali pravosodnih organov:

Pri obveznostih strank v odnosu do javne uprave niso predvidene spremembe.

5.2 Presoja posledic za okolje, vključno s prostorskimi in varstvenimi vidiki, in sicer za:

Izven že predstavljenih pozitivnih stranskih učinkov drugi učinki niso predvideni.

5.3 Presoja posledic za gospodarstvo, in sicer za:

Za gospodarstvo niso predvidene negativne posledice, zakon ne prinaša posledic za obstoječe gospodarske procese, večja pa aktivnost na področju kreativnih industrij v opisani smeri. Stroški investicij, ki se bodo na prvi pogled povečali, bodo višji zgolj v zanemarljivem odstotku, ki glede na višino vsekakor omogoča notranje prerazporeditve, še posebej glede na postopnost uvedbe ukrepa.

5.4 Presoja posledic za socialno področje, in sicer za:

Zakon ima pozitivne učinke na zaposlenost in socialno vključenost umetniških profilov, ki delujejo na do sedaj dokaj neaktivnih trgih.

5.5 Presoja posledic za dokumente razvojnega načrtovanja, in sicer za:

Zakon ne posega v dokumente razvojnega načrtovanja.

5.6 Presoja posledic za druga področja: /

II. BESEDILO ČLENOV

1. člen

V Zakonu o uresničevanju javnega interesa za kulturo (Uradni list RS, št. 77/07 – uradno prečiščeno besedilo, 56/08, 4/10, 20/11, 111/12 in 68/16) se za 79. členom doda novo poglavje št. 2.2 Umetniški delež v javnih investicijskih projektih in novi člani 79.a, 79.b, 79.c, 79.č, ki se glasijo:

»2.2. Umetniški delež v javnih investicijskih projektih

79.a člen (namen ukrepa)

(1) Namen izvajanja ukrepa je opremiti in s tem obogatiti javne prostore z umetniškimi deli.

(2) Ukrep umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih je v javnem interesu, ki se določa v skladu s kulturnim, vzgojnim, razvojnim, turistično-gospodarskim, simbolnim in identifikacijskim pomenom za državo, občine in naselja.

(3) Ukrep umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih so dolžni izvajati vsi javni investitorji, to so k javnemu naročanju za novogradnje ali obnove nepremičnin v javni lasti zavezane javno-pravne osebe, na način, opredeljen s tem zakonom.

79.b člen (mejne vrednosti)

(1) Izvajanje ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih je zavezujoče za vse javne investitorje, opredeljene v prejšnjem členu, pri načrtovanju in izvajanju vseh javnih investicij v novogradnje ali obnove nepremičnin v javni lasti, financiranih ali sofinanciranih z javnimi sredstvi in projektov javno zasebnega investicijskega partnerstva, za katere je v skladu z zakonom, ki ureja graditev objektov potrebno gradbeno dovoljenje. Izvajanje ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih ni zavezujoče v primeru službenih stanovanj, počitniških enot, mejnih prehodov in javnih investicij v gospodarsko javno infrastrukturo, razen javnih investicij v zelene in druge javne površine ter z gospodarsko javno infrastrukturo povezane nepremičnine, ki so splošno dostopne in namenjene vsem prebivalcem.

(2) Pri investicijah iz prejšnjega odstavka, pri katerih javno financiranje ali sofinanciranje znaša manj kot 10.000.000 EUR, se za umetniški delež nameni najmanj 1,25% vrednosti naročenih GOI del. Če bi bilo po izračunu za izvedbo ukrepa na voljo manj kot 2.000 EUR, izvedba ukrepa ni obvezna.

(3) Pri investicijah iz prvega odstavka tega člena, pri katerih javno financiranje ali sofinanciranje znaša 10.000.000 EUR ali več, se za umetniški delež nameni najmanj 1% vrednosti naročenih GOI del.

79.c člen (poraba sredstev)

(1) Javni investitorji načrtujejo porabo sredstev iz prejšnjega člena tako, da so sredstva iz prejšnjega člena namenjena v pretežnem oz. večinskem delu za likovna umetniška dela, umeščena v načrtovane prostore, ki so javno dostopni ali ki so umeščena v druge prostore investitorja, ki so javno dostopni. V preostalem delu so sredstva lahko porabljeni tudi za stroške izvedbe postopkov, povezanih z ukrepom (arhitekturni natečaj, natečaj za umetniška dela, avtorski honorarji komisij, stroški objav, stroški postavitve) in stroške morebitnih potrebnih ukrepov za zaščito kulturne dediščine v okviru nepremičnine, v zvezi s katero se izvaja javna investicija.

(2) V primeru, da javni investitorji ne razpolagajo s prostori, ki so javno dostopni, se sredstva iz prejšnjega člena v pretežnem delu namenijo za umetniška dela, umeščena na javne površine investitorja v neposredni okolici nepremičnine, v zvezi s katero se izvaja javna investicija ali v javno dostopne prostore oz. na javne površine drugih javnopravnih oseb po izbiri investitorja v bližnji okolici nepremičnine, v zvezi s katero se izvaja javna investicija. Pri izbiri in izvedbi ukrepa se uporablja enak postopek.

(3) Ukrep mora biti v skladu s predhodnima odstavkoma in po postopku, opredeljenem v nadaljevanju, v celoti izveden pred začetkom uporabe nepremičnine, v zvezi s katero se izvaja javna investicija.

(4) V primeru da javni investitor ne izvede ukrepa v skladu z določbami tega zakona in v kolikor ukrep v predvideni višini ni izveden tudi v letu, ki sledi začetku uporabe nepremičnine, v zvezi s katero se izvaja javna investicija, financir javnega investitorja, ki zagotavlja pretežni del javnih sredstev za njegovo siceršnje delovanje, znesek v protivrednosti vsote, ki bi morala biti namenjena za izvedbo ukrepa, pa ni bila, odšteje od skupnega zneska javnega financiranja javnega investitorja za naslednje proračunsko leto in ga nameni občini, na katere ozemlju se nahaja nepremičnina, v zvezi s katero se izvaja javna investicija. Občina v nadaljevanju izvede ukrep v skladu s tem zakonom v korist svojih javno dostopnih nepremičnin.

79.č člen (postopek izvajanja ukrepa)

(1) Javni natečaj za izbiro umetniških del pripravi in izvede investitor v sodelovanju s strokovno komisijo, ki jo imenuje sam in katere sestava je določena v nadaljnjem besedilu. Postopek javnega natečaja ter pogoji za člane strokovnih komisij se natančneje določijo v pravilniku, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. Javni natečaj za izbiro umetniških del se praviloma izvede po izvedbi natečaja za arhitekturne rešitve, ko je arhitekturna rešitev že poznana.

(2) Pri pripravi in izvedbi javnega natečaja se morajo upoštevati naslednja temeljna načela ukrepa: načelo enakopravnosti, konkurence, anonimnosti natečajnikov, strokovnosti, neodvisnosti in nepristranskosti ocenjevalne komisije ter načelo javnosti.

(3) Javni investitor imenuje strokovno komisijo za izbiro umetniških del v pretežnem oz. večinskem delu iz nabora strokovnjakov, ki ga pripravi in javno objavi ministrstvo, pristojno za kulturo, na podlagi javnega poziva organizacijam s področja vizualnih umetnosti (kiparstva, slikarstva, oblikovanja, fotografije), notranje in krajinske arhitekture in kulturne dediščine. Preostale člane lahko imenuje investitor po svoji izbiri. Strokovna komisija mora prispele predloge umetniških del ocenjevati in svoje ocene obrazložiti v skladu z vnaprej določenimi kriteriji, ki so: umetniška kvaliteta predlaganih del, primernost njihove umestitve v dani prostor in skladnost z razpoložljivimi sredstvi.

(4) Javni natečaj vsebuje naslednje elemente: arhitekturne podlage oz. načrte, ki celovito predstavijo lokacijo, predmet natečaja, končno vrednost umetniške stvaritve oz. umetniškega dela, obvezne priloge in rok za oddajo ponudb.

(5) Strokovna komisija prispele predloge umetniških del oceni in med njimi izbere tri predloge, ki z prejmejo denarne nagrade. Sklep o tem izda javni investitor. V primeru, da je vseh prispelih predlogov manj kot pet, komisija izbere samo prvouvrščenega. V primeru, da med prispelimi predlogi po oceni komisije ni primernih predlogov, se postopek ponovi.

(6) S prvouvrščenim/i avtorjem/ji investitor sklene pogodbo za izvedbo predlaganega/ih umetniškega/-ih dela oz. del. V primeru, da ukrep omogoča glede na prispele predloge dovolj razpoložljivih sredstev in če tako predlaga strokovna komisija, se lahko sklene pogodba tudi z več avtorji, po vrstnem redu njihove uvrstitve v ocenjevalnem postopku. Denarne nagrade se vštejejo v pogodbeno vrednost.«.

2. člen

122. člen se spremeni tako, da se glasi:

»122. člen

(inšpekcijski nadzor nad oddajanjem javne kulturne infrastrukture in izvajanjem ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih)

Inšpekcijski nadzor iz prejšnjega člena obsega tudi nadzor nad oddajanjem javne kulturne infrastrukture v upravljanje oziroma v uporabo in nadzor nad izvajanjem ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih v skladu z določbami tega zakona.«.

3. člen

V 127. členu se za prvim odstavkom doda nov drugi odstavek, ki se glasi:

»Z globo od 1.200 do 4.000 EUR se kaznuje za prekršek odgovorna oseba javnega investitorja, če ne izvede ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih v skladu z določbami tega zakona (79.b, 79.c in 79.č člen).«

Dosedanji drugi, tretji in četrti odstavek postanejo tretji, četrti in peti odstavek.

PREHODNA IN KONČNA DOLOČBA

4. člen

(1) Ministrstvo, pristojno za kulturo pripravi in sprejme podzakonski akt iz 79.č člena v roku treh mesecev po začetku veljavnosti tega zakona.

(2) Javni poziv in nabor strokovnjakov iz istega člena ministrstvo, pristojno za kulturo objavi v roku šestih mesecev po začetku veljavnosti tega zakona.

5. člen

Ta zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije. Uporabljati se začne 1. 1. 2018, na način, da minimalni deleži iz 79.b člena v prvem letu uporabe znašajo četrtno predpisanih, v drugem letu uporabe polovico predpisanih, v tretjem letu tri četrtine predpisanih, v četrtem letu uporabe pa se zakonska določba 79.b. člena začne izvajati v polni meri, s celotnimi predpisanimi minimalnimi deleži.

III. OBRAZLOŽITEV

K 1. členu:

Člen uvaja novo poglavje Zakona o uresničevanju javnega interesa za kulturo št. 2.2 z naslovom »Umetniški delež v javnih investicijskih projektih«, ki uvaja ukrep umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih v slovenski pravni red. Poglavje obsega nove člene od 79.a do 79.č. Prvi novi člen določa namen ukrepa, ki je opremiti in s tem obogatiti javne prostore z umetniškimi deli. Ukrep umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih je v javnem interesu, ki se določa v skladu s kulturnim, vzgojnim, razvojnim, turistično-gospodarskim, simbolnim in identifikacijskim pomenom za državo, občine in naselja. Poleg kakovostnejše opremljenih javno dostopnih prostorov javnopravnih oseb je ukrep v javnem interesu za kulturo (zaradi česar je pomembna tudi njegova umeščenost v ZUJIK), saj gre za ukrep, ki na primerjalnopravno uveljavljen način povečuje aktivnosti na trgu umetniških stvaritev, posebej na njegovih manj aktivnih segmentih, kjer je v dosedanjih obdobjih tudi (finančna) aktivnost države in občin najšibkejša. Gre za ukrep z nezanemarljivim učinkom za aktivne umetnike. Ukrep umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih so na način, določen v nadaljevanju besedila zakona dolžni izvajati vsi javni investitorji, to so k javnemu naročanju za novogradnje ali obnove nepremičnin v javni lasti zavezane javno-pravne osebe (javnopravni subjekti, ki naročajo novogradnje ali obnove, pod pogoji tega zakona).

Drugi člen novega poglavja, t.j. novi 79.b člen natančneje določa krog zavezancev za izvajanje ukrepa. Izvajanje ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih je zavezujoče za vse javne investitorje pri načrtovanju in izvajanju vseh javnih investicij v novogradnje ali obnove nepremičnin v javni lasti, financiranih in sofinanciranih z javnimi sredstvi in projektov javno zasebnega investicijskega partnerstva, za katere je potrebno gradbeno dovoljenje. Izvajanje ukrepa umetniškega deleža v javnih investicijskih projektih ni zavezujoče v primeru javnih investicij v službena stanovanja, počitniške enote, mejne prehode in gospodarsko javno infrastrukturo (pojem urejen s področno zakonodajo, ki zajema prometno infrastrukturo (ceste, železnice, letališča, pristanišča), energetska infrastrukturo (plinovod, toplovod, elektrovod, javna razsvetljava), komunalno infrastrukturo (vodovod, kanalizacija, odlagališče odpadkov), elektronske komunikacije, vodno infrastrukturo, infrastrukturo za gospodarjenje z drugimi vrstami naravnega bogastva ali varstva okolja in drugo javno infrastrukturo (zelene in javne površine, pokopališča, urbana oprema, ekološki otoki, prometna signalizacija...) razen javnih investicij v zelene in druge javne površine ter z gospodarsko javno infrastrukturo povezane objekte, ki so splošno dostopni in namenjeni vsem prebivalcem (parkovne površine, trgi, čakalnice itd.). V nadaljevanju so natančneje določene tudi obveznosti zavezancev oz. t.i. mejne vrednosti - pri investicijah, pri katerih javno (so)financiranje znaša manj kot 10.000.000 EUR, se za

umetniški delež načrtovane celotne investicijske vrednosti projekta nameni najmanj 1,25% vrednosti naročenih GOI del (gradbenih, obrtniških in instalacijskih del). Če bi bilo po izračunu za izvedbo ukrepa na voljo manj kot 2.000 EUR, izvedba ukrepa ni obvezna. Pri investicijah, pri katerih javno (so)financiranje znaša 10.000.000 EUR ali več, se za umetniški delež načrtovane celotne investicijske vrednosti projekta nameni najmanj 1% vrednosti GOI del.

Tretji člen novega poglavja ureja porabo sredstev, ki so namenjena ukrepu. Javni investitorji porabijo sredstva tako, da so sredstva iz predhodnega člena namenjena v pretežnem oz. večinskem delu za likovna umetniška dela, umeščena v načrtovane prostore, torej prostore v katere se investira, ki so javno dostopni ali ki so umeščena v druge prostore investitorja, ki so javno dostopni (v primeru, da se investira v prostore, ki niso namenjeni javnosti oz. niso v nobenem delu javno dostopni). V preostalem delu so sredstva lahko porabljena tudi za stroške izvedbe postopkov, povezanih z ukrepom (arhitekturni natečaj, natečaj za umetniško opremo, avtorski honorarji komisij, stroški objav, stroški postavitve) in stroške morebitnih potrebnih ukrepov za zaščito kulturne dediščine (v primeru, da gre za investicijo v dediščinsko zaščitene prostore oz. prostore z zaščitenimi elementi).

V primeru, da javni investitorji ne razpolagajo s prostori, ki so javno dostopni, se sredstva iz prejšnjega člena v pretežnem delu namenijo za umetniška dela, umeščena na javne površine investitorja v neposredni okolici objekta ali v javno dostopne prostore oz. na javne površine drugih javnopравnih oseb po izbiri investitorja v bližnji okolici investicije (parkovne površine, šole, druge javne institucije). Pri izbiri in izvedbi ukrepa se uporablja enak postopek kot pri siceršnji izvedbi postopka.

Zadnji odstavek določa način ravnanja v primeru, da pride do nespoštovanja zakonskih določil v zvezi z izvedbo ukrepa. V primeru da javni investitor ne izvede ukrepa v skladu z določbami tega zakona in v kolikor ukrep v predvideni višini ne bo izveden tudi v letu, ki sledi začetku uporabe nepremičnine, s katero je povezana predmetna javna investicija, financer javnega investitorja znesek v protivrednosti vsote, ki bi morala biti namenjena za izvedbo ukrepa, pa ni bila (torej lahko tudi zgolj manjkajoči del vsote, v kolikor je bila poraba sredstev za ukrep prenizka), odšteje od skupnega zneska javnega financiranja javnega investitorja za naslednje proračunsko leto in ga nameni občini, na katere ozemlju se nahaja predmetna javna investicija. Občina v nadaljevanju izvede ukrep v skladu s tem zakonom v korist svojih javno dostopnih nepremičnin.

Zadnji člen novega poglavja (79.č člen) ureja postopek izvajanja ukrepa. Javni natečaj za izbiro umetniških del pripravi in izvede investitor v sodelovanju s strokovno komisijo, ki jo imenuje sam v sestavi, določeni z zakonom in podzakonskimi akti. Postopek javnega natečaja ter pogoji za člane strokovnih komisij se natančneje določijo v pravilniku, ki ga sprejme minister, pristojen za kulturo. Javni natečaj za izbiro umetniških del se praviloma izvede po izvedbi natečaja za arhitekturne rešitve, ko je arhitekturna rešitev že poznana. Pri pripravi in izvedbi javnega natečaja se morajo spoštovati naslednja temeljna načela ukrepa: načelo enakopravnosti, konkurence, anonimnosti natečajnikov, strokovnosti, neodvisnosti in nepristranskosti ocenjevalne komisije ter načelo javnosti. Javni investitor imenuje strokovno komisijo za izbiro umetniških del v pretežnem oz. večinskem delu iz nabora strokovnjakov, ki ga na podlagi javnega poziva organizacijam s področja vizualnih umetnosti (kiparstva, slikarstva, oblikovanja, fotografije), notranje in krajinske arhitekture in kulturne dediščine pripravi in javno objavi ministrstvo, pristojno za kulturo. Preostale člane lahko imenuje investitor po svoji izbiri. Strokovna komisija mora prispela dela oz. predloge opreme oz. umetniških del ocenjevati in svoje ocene obrazložiti v skladu z vnaprej določenimi kriteriji, ki so: umetniška kvaliteta, primernost umestitve v dani prostor in skladnost z razpoložljivimi sredstvi. Javni natečaj vsebuje naslednje elemente:

arhitekturne podlage oz. načrte, ki celovito predstavijo lokacijo, predmet natečaja, končno vrednost umetniške stvaritve oz. umetniškega dela, obvezne priloge in rok za oddajo ponudb. Strokovna komisija prispela dela oceni in med njimi izbere tri predlagane rešitve, ki prejmejo denarne nagrade. S prvonagrajenim avtorjem/ji investitor sklene pogodbo za izvedbo izbranega umetniškega dela. V primeru, da ukrep omogoča glede na prispele predloge dovolj razpoložljivih sredstev in če tako predlaga strokovna komisija, se lahko sklene pogodba tudi z več avtorji, po vrstnem redu njihove uvrstitve v ocenjevalnem postopku. Denarne nagrade iz predhodnega odstavka se vštejejo v pogodbeno vrednost.

K 2. členu:

V drugem členu se spreminja relevantna določba ZUJIK, ki ureja pristojnost nadzora nad izvajanjem določb zakona. Zaradi uvrstitve novega poglavja z novimi obveznostmi v zakon je potrebno pristojnost pristojnega inšpektorata dopolniti tudi z novim področjem, zaradi česar se zakonsko besedilo spreminja na predlagani način.

K 3. členu:

Da bo lahko pristojni inšpektorat pri svojem nadzoru učinkovit se dodaja določba, ki določa pravno podlago za odmero globe v prekrškovnem postopku, ki bo sprožen v primeru nespoštovanja katerikoli določb zakona v zvezi z ukrepom.

K 4. členu:

Četrty člen uvaja dve prehodni določbi: Ministrstvo, pristojno za kulturo pripravi in sprejme podzakonski akt iz 79.č člena v roku treh mesecev po začetku veljavnosti tega zakona. Podzakonski akt, ki je potreben glede na dovolj visoko določnost samega zakonskega besedila ne bo zelo zahteven, ključni bodo predvsem pogoji za uvrstitev na listo strokovnjakov, ki jo na podlagi javnega poziva organizacijam s področja vizualnih umetnosti (kiparstva, slikarstva, oblikovanja, fotografije), notranje in krajinske arhitekture in kulturne dediščine oblikuje ministrstvo, pristojno za kulturo.

Javni poziv in nabor strokovnjakov ministrstvo, pristojno za kulturo, objavi v roku šestih mesecev po začetku veljavnosti tega zakona (takoj po potrditvi podzakonskega akta javni poziv, na osnovi njegovih rezultatov pa tudi listo strokovnjakov).

K 5. členu:

Člen ureja začetek veljavnosti in postopne uporabe zakona. Zakon začne veljati petnajsti dan po objavi v Uradnem listu Republike Slovenije, uporabljati pa se začne 1. 1. 2018, na način, da minimalni deleži iz 79.b člena v prvem letu uporabe znašajo četrtnino predpisanih, v drugem letu uporabe polovico predpisanih, v tretjem letu tri četrtnine predpisanih, v četrtem letu uporabe pa se zakonska določba 79.b člena začne izvajati v polni meri, s celotnimi predpisanimi minimalnimi deleži.

Na ta način je finančne posledice ukrepa mogoče načrtovati z notranjimi prerazporeditvami pri investicijah, na katere priprave že tečejo, oz. jih načrtovati v okviru predvidenih vrednosti investicij, ki se šele pripravljajo oz. se bodo pripravljale v naslednjih letih.

IV. BESEDILO ČLENOV, KI SE SPREMINJAJO

122. člen

(inšpekcijski nadzor nad oddajanjem javne kulturne infrastrukture)

Inšpekcijski nadzor iz prejšnjega člena obsega tudi nadzor nad oddajanjem javne kulturne infrastrukture v upravljanje oziroma v uporabo v skladu z določbami tega zakona.

**127. člen
(prekrški)**

Z globo od 1.200 do 4.000 eurov se kaznuje za prekršek odgovorna oseba v državnem organu ali samoupravni lokalni skupnosti, če odda javno kulturno infrastrukturo v upravljanje oziroma uporabo brez javnega razpisa (prvi odstavek 74. člena).

Z globo od 8.500 do 40.000 eurov se kaznuje pravna oseba, če brez pisnega soglasja države prenese pravice in obveznosti na tretjo osebo v nasprotju s četrtem odstavkom 93. člena tega zakona.

Z globo od 1.200 do 4.000 eurov se kaznuje odgovorna oseba pravne osebe, ki stori prekršek iz prejšnjega odstavka.

Z globo od 40 do 1.200 eurov se kaznuje posameznik, ki stori prekršek iz drugega odstavka tega člena.

V. PREDLOG, DA SE PREDLOG ZAKONA OBRAVNAVA PO NUJNEM OZIROMA SKRAJŠANEM POSTOPKU

Predlagatelji v skladu z določbo prvega odstavka 142. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) predlagamo obravnavo predloga zakona po skrajšanem postopku, saj gre za manj zahtevne spremembe in dopolnitve zakona, ki pa so velikega pomena za vse vključene deležnike, s katerimi je bil zakon usklajen že pred leti. Obravnava po skrajšanem postopku bo prispevala tudi k daljšemu prehodnemu obdobju, ki bo povečalo tako absorpcijsko sposobnost kot tudi celovitejše načrtovanje javnih investicij.

Podpisi poslank in poslancev PS SMC

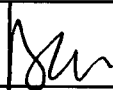
dr. Dragan Matic

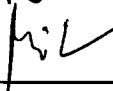
dr. Simona Kustec Lipicer

Urška Ban

dr. Milan Brglez

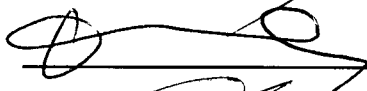
mag. Tanja Cink

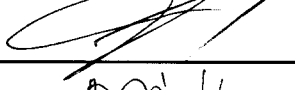
Erika Dekleva

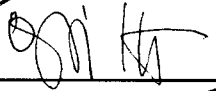
Marjan Dolinšek

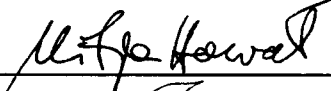
Marko Ferluga

Irena Grošelj Košnik

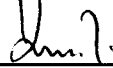
dr. Mitja Horvat

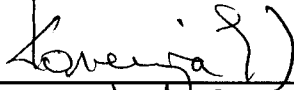
mag. Aleksander Kavčič

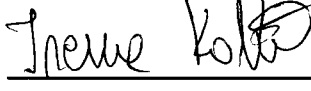
Anita Koleša

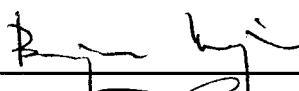
Ksenija Korenjak Kramar

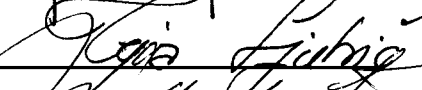
Irena Kotnik

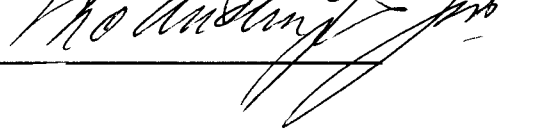
mag. Bojan Krajnc

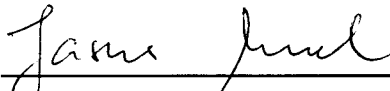
Teja Ljubič

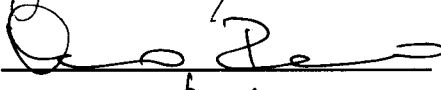
Jani Möderndorfer

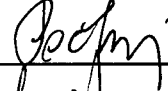
dr. Jasna Murgel

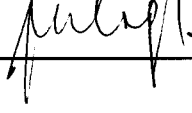
Andreja Potočnik

Vlasta Počkaj

Ivan Prelog

Dušan Radič

mag. Branislav Rajjić

Danilo Anton Ranc

Kamal Izidor Shaker

Janja Sluga

Vojka Šergan

Ivan Škodnik

Maruša Škopac

Saša Tabakovič

Vesna Vervega

mag. Dušan Verbič

Simon Zajc

Igor Zorčič

Branko Zorman

The image shows a list of names on the left and their corresponding handwritten signatures on the right, each written on a set of three horizontal lines. The signatures are written in black ink and vary in style, from cursive to more blocky or stylized forms. The names and their corresponding signatures are: Dušan Radič, mag. Branislav Rajjić, Danilo Anton Ranc, Kamal Izidor Shaker, Janja Sluga, Vojka Šergan, Ivan Škodnik, Maruša Škopac, Saša Tabakovič, Vesna Vervega, mag. Dušan Verbič, Simon Zajc, Igor Zorčič, and Branko Zorman.

Ime in priimek

Podpis

Primož Hainz

.....
Primož Hainz